

МЯСТОТО НА КЛАСИЧЕСКОТО ФИЛОЛОГИЧЕСКО СПИСАНИЕ В СЪВРЕМЕННИЯ НАУЧЕН СВЯТ

Надежда СТАЛЯНОВА

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, България

E-mail: nadezhda_stalyanova@slav.uni-sofia.bg

THE PLACE OF THE CLASSICAL PHILOLOGICAL JOURNAL IN THE MODERN SCIENTIFIC WORLD

Nadezhda STALYANOVA

Sofia University “St. Kliment Ohridsky”, Bulgaria

E-mail: nadezhda_stalyanova@slav.uni-sofia.bg

ABSTRACT: The article examines the problems faced by traditional scientific journals in the field of humanities in Bulgaria. The article is dedicated to the journal "Bulgarian Speech", a scientific journal for linguistics and language culture which combines the scientific approach and the search for popular topics. The history and the concept of the journal, the traditions in its publishing and the most significant authors who have published in it are presented. The text deals with the problems faced by its editorial board nowadays in the context of the requirements for the publications of researchers. The main problem is that some journals, despite their long traditions and prestige, find themselves in the disadvantage of asking authors for materials in order to realize the next issue. Questions are discussed whether it is possible to preserve the traditional layout of the journal and at the same time to meet the requirements for reference in certain databases. Is a qualitative change needed and if so, will this not change the purpose of the journal, which is to reach the non-professional audience? The possible perspectives for the development of the strategies of the journals in the direction of international databases, as well as the requirements to the authors of the publications in them are considered.

KEYWORDS: scientific journal, linguistics, perspectives, Bulgarian language, databases

През последните десетина години във връзка с новонавлизащите изисквания към научните текстове, а именно към това къде са публикувани, през какво рецензиране са преминали и под., не само авторите на текстове, но и редакторите на научната периодика срещат нови предизвикателства в работата си.

В този текст ще се опитаме да представим някои въпроси, пред които се изправя едно класическо езиковедско списание в модерния научен свят, давайки пример с издание на СУ „Св. Климент Охридски“.

Списание „Българска реч“ е издание на Факултета по славянски филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Основано е през 1996 година, тоест излиза регулярно почти четвърт век по 3 книжки годишно. Като специализирано издание на най-стария университет в България с дългогодишна лингвистична традиция, то в последните години се наложи като едно от най-престижните и разпознаваеми списания за езикознание и езикова култура. От основаването му до 2016 година главен редактор е проф. дфн Василка Радева – утвърден учен с изключителни постижения в областта на лексикологията, словообразуването, ареалната лингвистика, диалектологията и фонетиката. Тя основава и развива списанието в продължение на 20 години, като постепенно то се превръща в запазена марка на Катедрата по български език в публикуването на текстове, посветени на науката за българския език. От 2016 година насам главен редактор на списанието съм аз. Не е случайно, че на страниците на „Българска реч“ публикуват множество български и чуждестранни езиковеди. Всъщност, гледайки съдържанието на отделните броеве през годините, виждаме, че няма утвърден български езиковед, който да не е публикувал свой текст в него.

Самото списание се обръща към своите читатели, като определя фокуса на публикациите. На задната корица на всеки брой може да прочетем следното: „Списание „Българска реч“ се обръща към всички, които ратуват за съхраняване, обогатяване и развитие на българския език, които се интересуват от въпросите, свързани с културата на речта и езиковото поведение, да съдействат със своите мнения, препоръки и предложения, за да може списанието да изпълни целите и предназначението си, като общува непосредствено със своите читатели“.

Това обръщение към читателите е в синхрон с тематиката на постоянните рубрики на изданието, някои от които са: „Език и реч“, „Общество и език“, „Българското словно богатство“, „Българският език и неговите диалекти“, „Език и превод“, „Езикова култура“, „Езиковедска българистика“, „Етнокултура и реч“, „Езиковедски дебюти“ и др.

Отделни тематични книжки се насочват към избрани млади изследователи – студенти, докторанти и млади учени, на които списанието предоставя страниците си, за да публикуват своите научни дебюти. „Българска реч“ посвещава отделни броеве и на годишнини на именити български езиковеди, свързани с езикознанието и развитието на науката за езика в СУ „Свети Климент Охридски“, като се публикува техен знаков текст и тяхна библиография.

Освен изтъкнатите български езиковеди, и редица чуждестранни българисти са сред авторите на статии, а международният редакционен съвет е съставен от безспорни авторитети в областта на чуждестранната българистика.

Списанието е не само част от наложилите се списания на Факултета по славянски филологии, но има свое заслужено място в националната и в международната научна лингвистична периодика.

Във всеки брой намират място както текстове с популярна тематика, посветени на езиковата култура, така и сериозни научни публикации, обхващащи всички части на науката за езика – описание на фонетични явления, лексикографски етюди, изследвания на диалектното богатство на езика ни, разработки по история на българския език, статии, засягащи проблеми на морфологията, синтаксиса, стилистиката и прагматиката. Тематиката на статиите не е само стриктно българистична, често се публикуват и съпоставителни изследвания на българския и други (предимно славянски) езици. В отделна рубрика се дава възможност за изява на млади изследователи – студенти и докторанти.

Поне веднъж годишно в даден брой се публикуват изказвания от разнообразни кръгли маси, посветени на проблемите на езика, в които участници са не само лингвисти, а и журналисти, психолози, пиар специалисти, общественици. Това придава своеобразния характер на списанието – не само научно, но и търсещо широк кръг читатели в сферата на неспециалистите, за които проблематиката и тенденциите в езика ни биха били любопитни и интригуващи.

За списанието е характерен и успешно осъществен може би трудно постижимият баланс между текстове с максимално широка читателска аудитория, в които се обсъждат проблеми и тенденции в съвременния български език, и строго научните публикации, които имат за обект на анализ различни езикови явления в синхронен и диахронен план, съчетавайки модерни лингвистични теории и представяне на научни спорове.

Именно в този формат „Българска реч“ продължава съществуването си вече 25 години. Но в последните десетина години (всички сме свидетели и преки участници в този процес, без значение дали сме „пишещи“, или „приемащи текстове“) с цел академично и научно развитие ние, хората, занимаващи се с наука, сме принудени да правим целенасочен избор на местата, където публикуваме изследванията си. От друга страна, ние, главните редактори и членовете на редколегиите на отдавна утвърдените издания, сме изправени пред много дилеми. Дали да запазим традицията и да съхраним класическия вид и насоченост на списанията? Дали да ги трансформираме в посока към новите изисквания? Как би могло едно списание, посветено на езиковата култура (тоест по идея с ограничена и специфична аудитория), да надскочи себе си и да осигури нова тематика и нови като същност автори? Нужна ли е и възможна ли е подобна трансформация?

Тези въпроси, които нямат еднозначен отговор, напомнят много на въпросите, които си задаваха преподавателите по т.нар. „малки езици“ и „малки специалности“ в рамките на университетското образование и тогава техните дилеми бяха „лебедова песен или ново начало“ (Крейчи, Крейчова, 2018) или „между традиции и перспективи“ (Добрикова, 2018). Подобно на тях и ние, редакторите на научни списания в областта на хуманитаристиката, сме на кръстопътя между класиката и модерността, между националната традиция и глобалните изисквания.

За никой от редакторите на подобни научни списания вече не е изненада, че срещаме трудности със събирането на текстове. Всеки човек, занимаващ се с научна работа, започва да си прави прагматичната сметка къде и защо да публикува изследванията си. Количественото измерение в точки на една и съща разработка, намерила място в различни списания (в или извън

изискваните бази данни), се превръща в един от основните мотиви за автонасочване и автофилтриране на възможните избори от страна на автора на изследването. Именно поради това немалко списания, независимо от дългогодишните си традиции и съвсем закономерния си (доскоро) престиж, се оказват в незавидната позиция да молят автори за материали, за да може да се реализира поредната книжка. Доста български езиковедски списания с традиция от няколко десетилетия са в това окаяно положение. Докато за списанията, които се индексират в така желаните бази данни, заявените тестове са многократно повече от физическия обем на броевете.

Като че ли списанията са между чук и наковалня – от една страна стоят изискванията на авторите да публикуват в издание с определени характеристики. От друга са изискванията, на които изданието трябва да отговори, за да бъде реферирано и индексирано по нужния начин и на нужните места.

Това прилича на омагьосан кръг, защото, първо, попадането във въпросните бази изисква време, и второ, изисква определено съдържание като тематика и автори.

Всички сме се наслушали на редактори на национално специфични издания, че нашата проблематика е строго ограничена, не може да претендира за международен интерес и че трудно бихме събрали текстове на чужд език по проблемите например на езиковата култура в съвременното българско общество.

Дълбокото ми убеждение като главен редактор на такова списание е, че традициите не са нещо закостеняло, традициите биха могли да са динамични, за да не се превръщат в анахронизъм.

Пред нас, редколегията и редакционния съвет на „Българска реч“, вече не стои въпросът за запазване или промяна на статуквото. В нашето списание предпочитаме да гледаме на новите изисквания като на динамика, която е неотменна част от живота на всяко списание. Към работата, свързана с трансформацията на списанието от страна на оформление и съдържание, подходиме като към поредното предизвикателство за преодоляване. Промяната на съществуващите стандарти и възприемането на нови осмисляме като единение с глобализирания научен свят. А за всички нас, които посвещаваме времето и енергията си на списание „Българска реч“, стремежът за изпълнение и спазването на нови изисквания представляват откриване на нови хоризонти и избягване от рутината на работата на редколегията.

БИБЛИОГРАФИЯ:

- Добрикова, М. (2018)** Между традиции и перспективи. Българистиката във Философския факултет на Университета „Коменски“ в Братислава в навечерието на 100-годишния ѝ юбилей. // *Езиков свят*, 16 (2), 2018 с. 7 – 15 (*Dobrikova, M. Mezhduraditsii i perspektivi. Balgaristikata vav Filosofskia fakultet na Universiteta „Komenski“ v Bratislava v navecherieto na 100- godishnia yubiley. // Ezikov svyat*, 16 (2), s. 7 – 15)
- Крейчи, П., Крейчова, Е. (2018)** Българистиката в Бърно – лебедова песен или ново начало? // *Езиков свят*, 16 (2), с. 20 – 24 (*Kreychi, P., Kreychova, E., Balgaristikata v Barno – lebedova pesen ili novo nachalo? // Ezikov svyat*, 16 (2), s. 20 – 24)